ORDE VAN ARCHITECTEN
VLAAMSE RAAD

VISIENOTA VOOR EEN HERZIENING VAN DE ‘ARCHITECTENWET’

Analyse, knelpunten en voorstellen voor een gemoderniseerde wetgeving

WERKGROEP WET 39

12 oktober 2026

Orde van Architecten - Vlaamse Raad

Visienota van de 'Werkgroep Wet 39'

voor een herziening en actualisering van de wet van 20-2-1939 op de bescherming van de titel en van het beroep van architect

De structuur van deze nota is eenvoudig : waarover gaat deze wet, welke problemen stellen zich en welke oplossingen stellen wij voor.

WAT behelst de wet ?

- Bescherming van de **TITEL,**
- Bescherming op de uitoefening van het **BEROEP, MONOPOLIE** op de 'opmaak van de plannen' en 'controle' van vergunningsplichtige werken**,**
- **ONVERENIGBAARHEDEN** met het beroep van ambtenaar en aannemer en **ONAFHANKELIJKHEID,** om op die manier de consument en samenleving te beschermen

WAAROM dringt een herziening zich op?

1. De wet stemt niet meer overeen met de huidige praktijk en evolutie van het beroep dat structureel zowel technisch, juridisch als organisatorisch steeds complexer en veeleisender wordt. Noopt tot meer **specialisatie**, werken in **teamverband** en samenwerking met andere specialisten

2. Samen met die evolutie is de **aansprakelijkheid van de architect vergroot,** onevenredig met de feitelijke verantwoordelijkheden. Meer spelers nemen taken op zich maar de wetgeving is nog niet afgestemd op de daarbij horende verantwoordelijkheden.
De architect beschikt vandaag niet over de nodige juridische en structurele bescherming om zijn taak met voldoende slagkracht te kunnen vervullen, daadkrachtig op te treden waar nodig, eventueel een werf stil te leggen, zonder het risico te lopen - ondanks zijn opdracht van openbare orde -daarvoor zelf afgestraft te worden.

De aansprakelijkheid vormt één van de grootste bekommernissen binnen het beroep. De bevraging onder de leden toont aan dat een **structureel onevenwicht** wordt ervaren **tussen verantwoordelijkheid, beslissingsmacht en aansprakelijkheidsrisico**. Dit wordt expliciet als een rem op kwaliteit, innovatie en duurzame beroepsuitoefening beschouwd (6) .

3. De wet voorziet het **MONOPOLIE voor 'de opmaak van de plannen'**
Een zeer ruime meerderheid van de bevraagde architecten onderschrijft het monopolie op de opmaak van de plannen en beschouwt dit als een kernopdracht, rechtstreeks verbonden met opleiding, creativiteit en maatschappelijke verantwoordelijkheid.

De vermelding '**opmaak van de plannen**' wordt veelal begrepen als het ontwerpen en voorbereiden van alle bouwkundige documenten die nodig zijn voor een bouwaanvraag, wat logischerwijs ook het conceptontwerp omvat. De vermelde omschrijving laat echter ruimte voor interpretatie.
De rechtspraak verduidelijkt het 'opmaken van de plannen' als de "*creatieve en intellectuele prestaties die leiden tot het architecturale ontwerp*"(1)

Om te vermijden dat in de toekomst andere rechtscolleges een andere invulling geven behoort het tot de taak van de Orde te omschrijven wat de taak van de architect is, rekening houdend met de noden van de sector.

Met de opkomst van **Artificiële Intelligentie**, dringt zich echter een herbronning op over de impact daarvan en wijze waarop hiermee dient omgegaan te worden.
De bezorgdheid onder de leden groeit over de impact van digitale tools en AI op rolafbakening, auteurschap en aansprakelijkheid. Juridische verduidelijking dringt zich op.

Ontwerp blijft sowieso relevant, is eigen aan de opleiding en voorwaarde om het beroep te kunnen/mogen uitoefenen.
In sommige situaties, bv industriebouw, op maat van industriële activiteiten, zal de conceptuele inbreng van de architect beperkt zijn. Niettemin is het van belang dat ook in dergelijke situaties de architect het concept 'bemeestert'

4. De wet voorziet het **MONOPOLIE voor 'controle' op de werken**.

Ook op het vlak van controle is verduidelijking nodig en stelt zich een probleem.
Waar nog een duidelijke meerderheid van de leden de opmaak van de plannen als kerntaak van de architect beschouwd bestaat er meer verdeeldheid als het gaat over de controle op de uitvoering.

Probleem: **aan het beroep van architect worden hoge eisen gesteld, maar dat is niet het geval voor bv de aannemer,** nu iedereen zich, althans in Vlaanderen, aannemer kan noemen en een bouwbedrijf kan starten, zonder dat daarvoor specifieke vakdiploma's of getuigschriften vereist zijn. Dat is extra belastend voor de architect, noopt tot nog meer controle maar betekent een onevenredige belasting en verdeling van verantwoordelijkheid.

Met de **toenemende complexiteit** wordt het ook onmogelijk voor de architect 'alles' te controleren.
Bij systeembouw, sommige prefabbouw, toekomstige 3D-printtechnolgie, is dergelijke gedetailleerde controle zelfs onmogelijk.

Een significante kritische minderheid van de leden stelt dat het huidige monopolie de samenwerking met andere profielen belemmert.

De toenemende complexiteit van het bouwproces, met diverse gespecialiseerde studiebureaus, aannemers, onderaannemers, EPB-verslaggevers, stabiliteitsingenieurs, veiligheidscoördinatoren enzovoort zorgt ervoor dat **de architect een deel van de effectieve controle verliest** terwijl de **juridische aansprakelijkheid vaak wél bij hem of haar** blijft liggen. De architect kan **aansprakelijk worden gesteld voor fouten of gebreken** die voortkomen uit uitvoeringskeuzes, technische detaillering of specialistische berekeningen **waarover hij geen beslissingsmacht had**.

Belangrijk is dat de architect de nodige **extra actoren** aanduidt, omwille van specialisaties, de studies verzamelt en integreert, maar zou niet aansprakelijk mogen zijn voor het werk van deze actoren. Daarvoor zouden deze zelf moeten aansprakelijk zijn en de controle op de correcte naleving ervan moeten uitvoeren.

Het is momenteel niet verboden specialismen uit te besteden, maar het zou vanzelfsprekend moeten zijn dat deze specialisten zelf verantwoordelijkheid dragen voor de uitwerking van en controle op de goede naleving van de studies.
Controle door de architect hier zou kunnen beperkt worden tot het beoordelen van het respect voor het globale concept, met uitsluiting van het gedetailleerd nazicht van de studies, en controle op fouten bij de uitvoering ervan. Tenslotte betreft het hier ‘specialismen’.

5. Onverenigbaarheid met het beroep van aannemer.

Met de insteek dat er geen belangenvermenging zou optreden of men onder druk zou kunnen gezet worden, maar dat wordt nu in de meest brede zin geïnterpreteerd.

Hierdoor is slechts een beperkte samenwerking mogelijk waar de complexiteit pleit voor een intensieve samenwerking.

De bouwheer wil ontzorgd worden door volledige projecten aangeboden te krijgen. Architecten moeten toezien hoe anderen doen wat zij zelf niet mogen, hoe overheden zichzelf ontzorgen via de aanstelling van bouwteams, waarbij de architect vaak onderschikt is.

Erg gespecialiseerde ontwerpen, waarbij er een verregaande cohesie bestaat tussen concept en uitvoering, vereisen een geïntegreerde samenwerking met de aannemer, van bij het begin, ofwel uitvoering door de architect zelf, omdat men bv anders geen aannemer vindt en er dus misschien niet in slaagt een vooruitstrevend verantwoord idee, bv circulair concept, te realiseren.

De architect is ook een beetje architect van nieuwe bouwsystemen

De enquête onder de leden bevestigt quasi unaniem het **belang van onafhankelijkheid**. Respondenten beschouwen deze onafhankelijkheid als een fundamentele beroepswaarde en als een noodzakelijke voorwaarde voor kwaliteitsbewaking, objectiviteit en vertrouwen van

de bouwheer. Het wordt gezien als een belangrijk instrument om aan commerciële druk te weerstaan in het belang van bouwheer en samenleving.

Onafhankelijkheid betekent echter niet dat de architect zich geïsoleerd dient op te stellen. Het belang van een **intensieve interdisciplinaire samenwerking** wordt door de leden onderschreven.

Een significant aantal leden stelt bovendien dat het huidige model onvoldoende aansluit bij hedendaagse bouwpraktijken, samenwerking met andere profielen belemmert en innovatie kan afremmen wat noopt tot herdefiniëring of modernisering, zonder daarbij te pleiten voor een afschaffing van het monopolie.

6. Onverenigbaarheden met het beroep van ambtenaar.

Een onverenigbaarheid die in het leven werd geroepen ter wille van de ethische integriteit, onafhankelijkheid, morele autonomie. Het vermijden van belangenconflict door mogelijke betrokkenheid of voorkennis bij vergunningen en openbare aanbestedingen. Vermijden van hiërarchische druk.

De huidige evolutie, omwille van een tekort aan omgevingsambtenaren, zelfstandige architecten/beroepsuitoefenaars aan te trekken voor het verlenen van adviezen brengt opnieuw de ethische en morele integriteit in gevaar.

7. De **toegang tot het beroep wordt momenteel ook verleend aan ingenieurs**, zonder opleiding als architect. De reden daarvoor is historisch gegroeid maar is vandaag, gezien de complexiteit van het beroep, niet meer verantwoord.

8. De onafhankelijkheid van de architect is momenteel noodzakelijk voor de werken waarvoor zijn medewerking wettelijk is vereist en dus tot het monopolie behoren. Maar **wat met werken waarvoor de medewerking van de architect niet bij wet is vereist**?

Dit debat gaat over de begrenzing van wat een architect mag doen en wat niet binnen het kader van wat hij niet verplicht is te doen. Mag een architect bijvoorbeeld een volledig interieur, of omgevingsaanleg die hij ontworpen heeft zelf uitvoeren, of in samenwerking met een aannemer?

Een duidelijke omschrijving van waar de grens ligt, is noodzakelijk. De architect kan momenteel niet optreden als aannemer voor de werken die onder zijn monopolie vallen, maar wat met die zaken die niet tot het monopolie behoren?

9. De huidige wetgeving voorziet de medewerking van een architect voor de uitvoering der werken *voor welke door de wetten, besluiten en reglementen een voorafgaande aanvraag om toelating tot bouwen is opgelegd.*

Aangezien gewesten bij besluit steeds vaker werken aanwijzen waarvoor geen medewerking van een architect en/of geen voorafgaande aanvraag om toelating tot bouwen vereist is, rijst

de vraag of er geen werken moeten worden aangewezen waarvoor de medewerking van een **architect wel verplicht** is, **ook wanneer geen voorafgaande toelating tot bouwen is opgelegd**, mits een duidelijke omkadering van taak en verantwoordelijkheid.

10. Duidelijkheid dient gecreëerd voor **situaties waarbij de grens tussen ontwerp en controle moeilijk te stellen is**.
Hoe bv. omgaan met complexe situaties waarbij tijdens de uitvoering van werken onvoorzienbare omstandigheden opduiken die een herwerking van het concept vereisen? Moet de architect-ontwerp dit oplossen, of, wanneer het verschillende personen zijn, de architect belast met de controle? Het één en ander kan contractueel vastgelegd worden maar heeft zijn implicaties waarmee moet worden rekening gehouden indien bv het monopolie op de controle wordt herzien.

HOE kunnnen we de gestelde problemen oplossen ?

- **Bescherming van het BEROEP lijkt nu nog relevanter** dan vroeger, gezien het beroep complexer geworden is en de impact groter.

  Bij bevraging van diverse stakehouders blijkt dat het monopolie niet in vraag wordt gesteld (5).
  Ook de bevraging van de ingeschreven architecten bevestigt dit in zeer sterke mate. De bescherming van de consument wordt expliciet en frequent als kernargument aangehaald. (6)

- **Bescherming van de TITEL is ook belangrijk** maar het wordt voor de consument hoe langer hoe onduidelijker welke architect het beroep mag uitoefenen en wie niet, omdat dit niet meer uit de titel zelf blijkt. Men kan titeldrager zijn en toch niet gemachtigd het beroep uit te oefenen.

  Voor de bescherming van de consument is het belangrijk dat de titel hierover duidelijkheid geeft.

  De meest voor de hand liggende haalbare mogelijkheid daartoe lijkt de invoering van de titel **'gelicentieerd' architect** voor zij die op de tabel van de Orde ingeschreven zijn. Dan is er geen onduidelijkheid meer voor de consument

  > *NB Een andere mogelijkheid bestaat er in de titel 'architect' enkel te laten dragen door zij die ook het beroep uitoefenen. Anderen kunnen dan bv de titel van 'master in de architectuurwetenschappen' dragen. Hiertegen bestaat enige weerstand, omdat architectuur meer behelst dan enkel het ontwerpen van vergunningsplichtige gebouwen. Er bestaat een eerder subjectieve gehechtheid aan de titel ten behoeve van zij die architectuurstudies voltooid hebben maar op andere domeinen van de architectuur actief zijn*

Uit de bevraging van de leden blijkt dat een meerderheid titelbescherming koppelt aan inschrijving bij de Orde maar ook blijkt dat een aanzienlijke en daarom niet te negeren minderheid de diplomagerichte benadering verkiest. Daarbij dient nog opgemerkt dat de bevraging enkel gehouden werd onder ingeschreven architecten .

- **MONOPOLIE:**

Opmaak plannen en controle zijn nog altijd relevant blijkens de praktijk.

De brede opleiding, esthetisch, technisch, cultureel, juridisch, maatschappelijk, het leggen van ruimtelijke verbanden enz is moeilijk te vinden in andere disciplines, wat pleit voor het monopolie op het ontwerp.

AI neemt taken over, versnelt en verrijkt het ontwerpproces, maar kan geen auteurschap dragen. De menselijke verantwoordelijkheid blijft om kwaliteit en publieke veiligheid te waarborgen. AI verandert het ontwerpproces maar niet het juridisch en ethisch zwaartepunt van het auteurschap. Dat blijft bij de architect die AI inzet, stuurt, interpreteert en verantwoordelijk is voor het resultaat. AI: heeft geen intentie, geen bewustzijn, geen esthetisch of maatschappelijk oordeel. Het is de architect die AI aanstuurt, keuzes maakt en eindverantwoordelijkheid draagt. Wat vandaag vaak impliciet wordt aangenomen, zou expliciet moeten worden vastgelegd in contracten, beroepscodes en mogelijk in wetgeving. Bv. *"AI wordt ingezet als ontwerpinstrument; het intellectueel eigendom en dus ook de verantwoordelijkheid ervoor berust bij de architect."*

Monopolie op de controle is iets anders. De huidige situatie is ondragelijk zwaar en zorgt voor een onredelijke verdeling van de verantwoordelijkheid wanneer de architect niet over extra handvaten beschikt.

Bijkomend probleem vormt de bekwaamheid en kwaliteitsborging door aannemers, nu elkeen zich als aannemer, althans in Vlaanderen, kan profileren.

De werkgroep acht het noodzakelijk dat een onafhankelijke kwaliteitscontrole gebeurt op vergunningsplichtige werken maar is van mening dat de technische controle niet uitsluitend voorbehouden moet zijn voor architecten. Dat betekent niet dat de controle niet door de architect kan gebeuren, maar dit uitgangspunt verstevigt de positie van de architect die met de controle wordt belast.

Hierin verschilt het standpunt van de werkgroep mogelijks t.o.v. de meerderheid van de bevraagde leden waar 70% voorstander is voor behoud van de controletaak als een maatschappelijke bescherming, niet als een corporatistisch privilege. Uit de toelichtingen bij de bevraging lijkt dit echter eerder gerelateerd aan de omschrijving van wat onder controle dient te worden verstaan.

Een cruciale nuance vormt het **onderscheid tussen controle op de architecturale kwaliteit en controle op de louter technische kwaliteit**.

Architecturale kwaliteit betreft:

- Overeenkomst met de omgevingsvergunning
- ruimtelijke samenhang
- verhouding, de verhouding tussen licht en materiaalkeuzes
- betekenis, functionaliteit, toegankelijkheid, aanpasbaarheid, duurzaamheid, relatie tot de context
- integratie van technieken in het ontwerp

Dit is het domein waarin de **architect inhoudelijk verantwoordelijk** is en redelijkerwijze ook blijft

Technische kwaliteit betreft:

- correcte uitvoering van details
- naleving van technische normen en voorschriften
- technische prestaties (isolatie, luchtdichtheid, stabiliteit, installaties)
- vakmanschap

Deze kwaliteit is vandaag deels **gedelegeerd** aan gespecialiseerde actoren terwijl de architect hier vaak enkel **een coördinerende of signalerende rol** heeft, geen volledige controle.

De juridische aansprakelijkheid dient een duidelijk onderscheid te maken tussen deze twee kwaliteitsniveaus. De architect wordt dan aangesproken als **ontwerper en kwaliteitsbewaker op hoofdlijnen** terwijl de technische controle wel dient te gebeuren maar niet noodzakelijk dient te gebeuren door de architect en dus uit het monopolie kan uitgesloten worden.

Dit leidt tot:

- een minder defensieve ontwerppraktijk
- benadrukking van de aandacht op het ontwerp in plaats van risicobeheersing
- ruimte voor meer architecturale ambitie
- **verantwoordelijkheid gekoppeld aan reële beslissingsmacht**
- **aansprakelijkheid die proportioneel wordt verdeeld** over alle betrokken actoren
- een **onderscheid tussen architecturale kwaliteitscontrole en technische uitvoeringscontrole** die explicieter wordt vastgelegd in wetgeving en contracten

Zonder die nuance dreigt de architect te verworden tot een **juridische buffer**, eerder dan een ontwerper die betekenisvolle en kwalitatieve ruimten ontwerpt

De bevraagde leden zien vrijwel unaniem de architect van de toekomst als procesregisseur en coördinator.

- regisseur van het bouwproces.
- coördinator tussen de verschillende actoren,
- bewaker van de esthetische, functionele en ruimtelijke kwaliteit,

- hoeder van het architecturaal concept doorheen het hele proces

Respondenten benadrukken echter dat deze rol enkel duurzaam is indien zij gepaard gaat met voldoende **versterking van de rechtspositie, beslissingsmacht, passende vergoeding en een evenwichtige aansprakelijkheidsregeling**.

De architect als orkestleider of regisseur leidt een team maar is ook leverancier van creatieve en intellectuele prestaties die leiden tot een coherent, veilig, esthetisch, architecturaal geheel waarin ieder de verantwoordelijkheid draagt voor zijn aandeel. Degene die zorgt voor het bekomen van een omgevingsvergunning, niet alleen rekening houdend met het belang van de bouwheer maar ook met oog voor het maatschappelijk belang

Controle dient verduidelijkt te worden, waarbij de architect meer een coördinerende rol vervult, wat hem meer tot ontwerper/ manager maakt.
Aannemers, ingenieurs en andere partijen die deel uitmaken van het bouwproces, moeten hun verantwoordelijkheden krijgen en dragen. Elke bouwpartner dient daartoe erkend te worden als expert binnen zijn discipline en dient tijdig en op regelmatige basis bij het proces betrokken te worden met duidelijk afgebakende verantwoordelijkheden.

De architect is hier degene die zich bekommert om het totaalbeeld en een goede synthese van de aanwezige expertise. Degene die de experten coördineert en het bouwproject managet, maar niet langer in detail elke actor dient te controleren, vanuit de insteek dat elkeen, meer dan nu, zijn expertise dient te hebben en daarvoor verantwoordelijkheid dient te dragen

De werkgroep is van mening dat er iemand moet zijn die een overzicht over het geheel heeft. De architect is daarvoor goed geplaatst maar dient niet het monopolie te hebben op de technische controle. Die controle kan gebeuren door een onafhankelijk controleorganisme dat de verschillende competenties in huis heeft.
Aan de huidige, vaak automatische, reflex bij een schadegeval dat de architect heeft verzaakt of onvoldoende gevolg heeft gegeven aan zijn controleplicht, door het eenvoudige gegeven dat er schade is, dient een einde gesteld te worden..(2)

Een **herverdeling van de aansprakelijkheden en taken** dringt zich op **waarbij elke partij verantwoordelijk is voor haar specifieke bijdrage.**

De **architect staat in voor de correcte integratie van de afzonderlijke delen** (‘architect-regisseur’). **De architect als coördinerende en verbindend figuur, niet als hiërarchische baas** maar integrator van technische, esthetische en functionele input, bewaker van het globale projectconcept.

Op die manier kan de architect die geconfronteerd wordt met een fout van een specialist, niet aansprakelijk gesteld worden. Het is evident anders indien de architect de informatie op een foutieve wijze integreert.

Wanneer elke domeindeskundige aldus verantwoordelijk is voor zijn deel, terwijl de architect de rol van regisseur vervult, dient ook een **bredere verzekeringsplicht** voor alle betrokken bouwpartners zich aan.

Een duidelijke taakafbakening en herverdeling van verantwoordelijkheden is dus nodig: wie een taak overneemt draagt daarvoor ook de verantwoordelijkheid.

Een wettelijke verankering, verduidelijking en beperking bijstandsplicht van de architect dringt zich op. (4).

Om zijn taak met de nodige **slagkracht** te kunnen vervullen moet de architect **meer juridische handvaten** toegereikt worden en bescherming geboden worden. Zo moet het mogelijk zijn een werf te kunnen stilleggen, zonder risico op represailles.

- MEDEWERKING VAN DE ARCHITECT VOOR WERKEN WAARBIJ DOOR DE WETGEVER GEEN VOORAFGAANDELIJKE TOELATING TOT BOUWEN WORDT OPGELEGD

Nu gewesten bij besluiten werken aanduiden waarvoor geen medewerking van een architect vereist is kan ook omgekeerd een artikel aan de wetgeving toegevoegd worden dat *bij besluit werken kunnen worden aangeduid waarvoor de medewerking van de architect verplicht is, ook als er geen voorafgaandelijke toelating tot bouwen opgelegd is (3)**

De vraag die zich stelt is of de consument en de architect wel gebaat zijn bij dergelijke vrijstellingen. Het Vlaamse vrijstellingenbesluit, in werking getreden op 1 maart 2026, dat ingrijpende verbouwingen vrijstelt van vergunning, zelfs wanneer zij raken aan de stabiliteit, op voorwaarde dat het bouwvolume niet wijzigt, de energieprestatie niet verslechtert en de functie behouden blijft, heeft consequenties. Het besluit heeft tot gevolg dat de ‘architectenwet’, die de verplichte medewerking van een architect koppelt aan een vergunning, hierop niet langer van toepassing is. Het besluit werd nadien aangepast door de medewerking van een architect opnieuw te verplichten bij werken met impact op de stabiliteit. Daardoor ontstaat nog steeds een conflict met de federale architectenwet en vooral rechtsonzekerheid, verwarring en discussie rond aansprakelijkheden en verzekeringsverplichtingen. Onzekerheid die er niet is wanneer de vergunningsplicht gehandhaafd wordt, zij het in een sterk vereenvoudigde vorm. In elk geval is een duidelijk, robuust juridisch kader nodig in het algemeen belang en in het belang van de consument.

- **ONVERENIGBAARHEID versus ONAFHANKELIJKHEID:**

De onafhankelijkheid verschilt van de onverenigbaarheid omdat deze laatste absoluut is en de onafhankelijkheid daarentegen altijd moet worden bekeken in de feiten. Het doel van de onverenigbaarheid is de onafhankelijkheid te waarborgen.

Indien we de onafhankelijkheid zuiver beoordelen op de feiten kunnen **samenwerkingen met AANNEMERS** worden toegelaten waar deze nu nog uitgesloten zijn.

De exhaustieve onverenigbaarheid zoals ze nu bestaat zou dan kunnen worden afgeschaft ten voordele van innovatieve samenwerkingsverbanden. De architect kan zich terug in de markt zetten, of beter geformuleerd, zijn functie in de maatschappij opnemen.

Een significante groep leden ziet kansen in geïntegreerde samenwerkingsvormen zoals Design & Build en bouwteamformules **onder voorwaarde** van

- behoud van onafhankelijk oordeel van de architect,
- een duidelijke aansprakelijkheidsregeling,
- transparante contractuele afspraken,

De samenwerking is dus niet problematisch op zich, maar afhankelijk van het kader en zeker niet in een hiërarchisch ondergeschikte rol.

Gevreesd wordt dat aannemers domineren door financiële macht en architecten onder druk worden gezet.
Bij een opheffing van de onverenigbaarheid is het daarom essentieel de architect te **beschermen tegen externe druk.** Een mogelijk hulpmiddel hiervoor zou het recht kunnen zijn een werf stil te leggen. Dit brengt wel het risico met zich mee dat de architect geconfronteerd wordt met schadevergoedingsclaims, mocht deze maatregel achteraf als ongegrond worden beschouwd.

De **ONVERENIGBAARHEID ARCHITECT – AMBTENAAR dient gehandhaafd**.

Men kan geen rechter en partij zijn. De belangenvermenging is hier te groot, wetende dat er ook intergemeentelijke samenwerkingen bestaan. Het risico is zeer reëel dat dit leidt tot voorkennis, sturing en daardoor een oneerlijke concurrentie.

Wat onder ‘ambtenaar’ wordt verstaan dient duidelijk omschreven. Het betreft dan niet enkel de statutaire ambtenaar maar ook contractuele ambtenaren.

De huidige evolutie, omwille van een tekort aan omgevingsambtenaren, zelfstandige architecten/beroepsuitoefenaars aan te trekken voor het verlenen van adviezen, dient om dezelfde reden uitgesloten te worden.
Het wordt wel aanbevolen dat de ambtenaren en gelijkgestelden, die door de overheid hiervoor worden aangesteld, beslagen zijn in architectuur.

Uitzondering blijft de ambtenaar, of gelijkgestelde, die een onderwijstaak vervult voor een vak dat verband houdt met de architectuur of de bouwtechniek, waar het relevant is te beschikken over ervaren beroepsbeoefenaars.

Uitzondering dient ook gemaakt voor bouwmeesters, deelnemers aan kwaliteitskamers en gecoro’s, met dien verstande dat men op **geen enkele wijze advies** mag **verlenen bij dossiers waarbij men zelf, ven ver of dichtbij, betrokken is (zowel in de feiten als naar schijn)** Bovendien worden de adviezen in degelijke organen gegeven in overleg met verschillende deelnemers wat misbruik bemoeilijkt.

Een **exhaustieve onverenigbaarheid** wordt door de leden van de werkgroep **niet noodzakelijk** geacht voor ambtenaren of gelijkgestelden die op geen enkele wijze betrokken zijn, van ver of nabij, bij het verlenen van adviezen inzake omgevingsaanvragen.

Ook uit de bevraging van de leden blijkt dat de meerderheid verenigbaarheid mogelijk acht maar buiten de invloedssfeer van omgevingsvergunningen

- **TOEGANG TOT HET BEROEP** mag enkel verleend worden aan zij die daartoe de opleiding met vrucht gevolgd hebben aan een erkend instituut, en aan de overige verplichtingen, geldend voor gediplomeerde architecten, voldoen (stage, inschrijving op een tabel van de Orde van Architecten, permanente vorming……)

  Dit impliceert dat de toegang tot het beroep aan ingenieurs, zonder opleiding als architect, niet langer verantwoord is

  Een knelpunt vormt de groeiende afstand tussen de academische vorming en de praktisch technische professionele vorming

  Er bestaat bij de bevraagde leden zeer sterke consensus over de nood aan praktijkgerichtheid en gewezen op de grote lacunes in juridische en economische vorming.

  De opleiding dient sterker praktijkgericht te zijn, meer aandacht te besteden aan juridische en economische realiteit en beter voor te bereiden op de verantwoordelijkheid en complexiteit van de beroepspraktijk.

  Architecten ervaren hun beroep steeds meer als onder druk staand door een combinatie van **overreglementering, hoge aansprakelijkheid, juridische onzekerheid en een structureel onevenwicht tussen verantwoordelijkheid en verloning**, wat de duurzaamheid en aantrekkelijkheid van het beroep bedreigt."

  Om de aansprakelijkheidslast evenwichtiger te verdelen is ook een **wettelijk kwaliteitskader voor aannemers,** ter bescherming van zowel bouwheren als architecten nodig.

- **WERKEN DIE VERDER REIKEN DAN DE GRENZEN VAN HET MONOPOLIE :**
  Gezien er geen monopolie bestaat voor werken die verder reiken dat de grenzen van het monopolie is er ook geen reden om de onverenigbaarheid in te roepen wanneer de architect werken uitvoert waarvoor geen door de wetgever opgelegde medewerking van een architect vereist is. De architect zou aldus voor deze weken ook als aannemer kunnen optreden.
  Het deontologisch kader dient dan enkel toegepast te worden op de activiteiten van de architect die onder zijn monopolie vallen en dus niet op de andere activiteiten die een architect mogelijks uitoefent buiten deze die tot het monopolie behoren.

SAMENVATTEND :

- De bescherming van het architectenberoep en het monopolie op ontwerp blijven noodzakelijk in functie van complexiteit en consumentenbescherming.

- De titel "architect" is onvoldoende duidelijk voor de consument; een onderscheidende titel voor effectief beroepsactieve architecten, bv. "gelicentieerd architect", dringt zich op.

- De rol van de architect evolueert naar die van procesregisseur en kwaliteitsbewaker, op voorwaarde van versterkte rechtspositie, beslissingsmacht, correcte vergoeding en evenwichtige aansprakelijkheid.

- Een duidelijk onderscheid dient gemaakt te worden tussen controle op de architecturale kwaliteit en controle op de louter technische kwaliteit.
  Het monopolie op technische controle is niet langer houdbaar; onafhankelijke kwaliteitscontrole is nodig maar hoeft niet exclusief door architecten te gebeuren.

- Er is nood aan een herverdeling en wettelijke verankering van taken en aansprakelijkheden, met verantwoordelijkheid bij elke bouwpartner en verplichte verzekering voor allen.

- De exhaustieve onverenigbaarheid met aannemers kan worden versoepeld ten voordele van innovatieve samenwerkingsvormen, mits strikte waarborgen voor onafhankelijkheid.

- De onverenigbaarheid architect–ambtenaar moet behouden blijven om belangenvermenging en oneerlijke concurrentie te vermijden met een uitzonderling voor de ambtenaar, of gelijkgestelde, die een onderwijstaak vervult voor een vak dat verband houdt met de architectuur of de bouwtechniek en voor ambtenaren die op geen enkele wijze van ver of dichtbij, betrokken zijn (zowel in de feiten als naar schijn) bij adviezen inzake omgevingsaanvragen.

- De toegang tot het beroep blijft gekoppeld aan een erkende opleiding, stage en inschrijving op de tabel van de Orde van Architecten, maar de opleiding voor zij die effectief het beroep willen uitoefenen moet praktijkgerichter worden met meer juridische en economische vorming.
  De toegang tot het beroep voor ingenieurs die niet aan deze voorwaarde voldoen is niet langer verantwoord.

- Of er een artikel aan de wetgeving dient toegevoegd te worden waarin wordt bepaald dat bij besluit werken kunnen worden aangeduid waarvoor de medewerking van de architect verplichtend is, ook als er geen voorafgaandelijke toelating tot bouwen opgelegd wordt, wordt betwijfeld. Om een verlies aan rechtszekerheid te vermijden, indien een robuust juridisch kader bij vrijstellingen ontbreekt, lijkt een handhaving van vergunningsverplichtingen te prefereren, zij het in een sterk vereenvoudigde vorm, in het algemeen belang en in het belang van de consument.

- Buiten het wettelijk monopolie kunnen architecten andere rollen opnemen (ook als aannemer), waarbij het deontologisch kader enkel geldt voor activiteiten onder het monopolie.

---

(1) Ondernemingsrechtbank Tongeren – 20/11/2015
Rechtbank van Eerste Aanleg West-Vlaanderen, afdeling Brugge (15 juni 2016)

(2) Denk bv. aan de ramp Ghislenghien. – zie verslag toespraak mr. Rik HONORE, Architectencongres 7/6/2012

(3) voorstel kabinet minister BROUNS in haar reactie op de vraag van de werkgroep naar het standpunt mb.t. de huidige wet '39

(4) voorstel verzekeraar PROTECT n haar reactie op de vraag van de werkgroep naar het standpunt mb.t. de huidige wet '39

(5) Zie 'synthese ontvangen standpunten stakeholders – juli 2025

(6) Bevraging Wet 39 nov.dec. 2025 – Samenvatting en analyse van de resultaten

BIJLAGE 1

Bevraging Wet ‘39

Inleiding – Wijze van aanpak

Analyse van de resultaten van de enquête Wet 39 onder de ingeschreven leden, gestart op 20/11/2025 en afgesloten op 20/12/2025. Een bevraging die zowel gesloten vragen als open antwoordvelden omvat.

Deze keuze voor open vragen gebeurde bewust met als doel bredere perspectieven te verkennen en onverwachte inzichten te verzamelen die bij meer gesloten vragen mogelijk onder de radar blijven.

Open vragen zijn ook minder sturend en geven respondenten de kans om hun eigen ervaringen en visies te formuleren in plaats van te moeten kiezen uit vooraf bepaalde opties.

Hoewel deze kwalitatieve antwoorden minder eenvoudig te verwerken en te wegen zijn vormt dit voor de werkgroep Wet ’39 in de huidige fase van het onderzoek geen bezwaar.

In de aanloop naar het colloquium dat gepland wordt in 2026 ligt de focus immers op het verzamelen van rijke input uit het veld.

Deze werkwijze biedt de mogelijkheid om de diversiteit aan meningen, ervaringen en interpretaties binnen het architectenveld in kaart te brengen, wat kan bijdragen tot een breed en genuanceerd debat.

De gesloten vragen werden kwantitatief verwerkt om tendensen, meerderheden en spreiding van standpunten zichtbaar te maken. De open vragen en toelichtingen werden kwalitatief geanalyseerd en thematisch gesynthetiseerd, met bijzondere aandacht voor terugkerende argumenten, nuances en spanningsvelden binnen het beroep.

Bij de verwerking van de open antwoorden werd gekozen voor een thematische synthese, waarbij individuele formuleringen werden gegroepeerd rond gedeelde kernideeën. Deze aanpak laat toe om de rijkdom van de reacties te behouden zonder te vervallen in loutere opsommingen, en om zowel dominante standpunten als betekenisvolle minderheidsposities zichtbaar te maken. Waar relevant werd ook een weging gemaakt op basis van frequentie en intensiteit van bepaalde argumenten.

De kwantitatieve en kwalitatieve resultaten werden vervolgens in samenhang geïnterpreteerd, zodat cijfers en duiding elkaar versterken. Deze gecombineerde aanpak biedt een evenwichtig beeld van zowel de breed gedragen overtuigingen als de interne spanningen en evoluties binnen het architectenberoep, en vormt de basis voor de conclusies en slotbeschouwing van deze analyse.

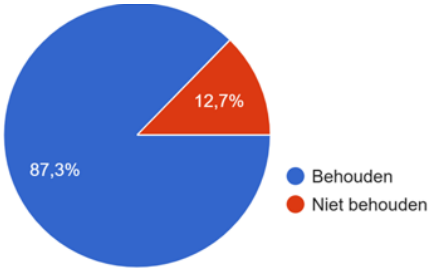
De enquête wordt door meer dan 800 leden ingevuld (826).

Samenvatting en analyse van de resultaten :

1. Wat is uw standpunt over het monopolie van de architect ?

1.1 Opmaak van plannen

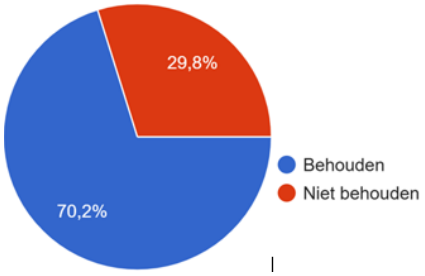
Antwoord	Aantal	%
Behouden	719	ca. 87,3%
Niet behouden	105	ca. 12,7%



Een zeer duidelijke meerderheid wil dat de opmaak van plannen een kerntaak van de architect blijft.

1.2 Controle van de uitvoering

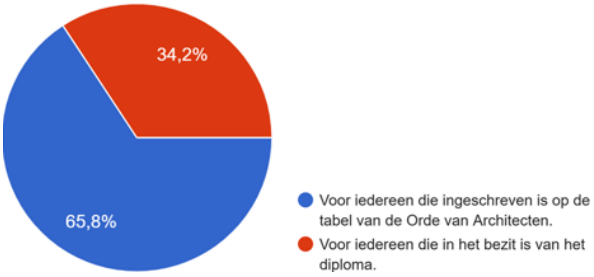
Antwoord	Aantal	%
Behouden	576	ca. 70,2%
Niet behouden	245	ca. 29,8%



Er is brede steun voor behoud, maar hier is **meer verdeeldheid** dan bij de opmaak van plannen.

1.3 Bescherming van de titel

Antwoord



Bescherming voor wie ingeschreven is op de tabel van de Orde	542	ca 65,8%
Bescherming voor iedereen met het diploma	281	ca 34,2%

De meerderheid koppelt titelbescherming aan **inschrijving bij de Orde**, maar een aanzienlijke minderheid verkiest een diplomagerichte benadering.

Toelichting bij deze vragen over het monopolie van de architect:

(534 antwoorden)

Dominante standpunten : (zeer breed gedragen)

Monopolie als waarborg voor kwaliteit en veiligheid

Het meest terugkerende argument is dat het monopolie noodzakelijk is als:

garantie voor bouwkwaliteit
bescherming van veiligheid en gezondheid
bewaking van regelgeving en normen

Veel respondenten zien het monopolie als een maatschappelijke bescherming, niet als corporatistisch privilege.

Architect als onafhankelijke bewaker van het algemeen belang

Respondenten benadrukken dat:

de architect een onafhankelijke positie inneemt tussen bouwheer en uitvoerende partijen
het monopolie deze onafhankelijkheid institutioneel verankert

Het monopolie wordt gezien als instrument om:

commerciële druk te weerstaan
het belang van de bouwheer en de samenleving te beschermen

Bescherming van de bouwheer

Een belangrijk deel van de antwoorden wijst op:

bescherming van particuliere bouwheren
begeleiding van vaak onervaren opdrachtgevers

Zonder monopolie vreest men:

kwaliteitsverlies
misbruik
onvoldoende technische en juridische kennis bij opdrachtgevers

Nuancerende en kritische stemmen (belangrijke minderheid)

Monopolie als te rigide of verouderd

Een significante minderheid stelt dat het huidige monopolie:
- onvoldoende aansluit bij hedendaagse bouwpraktijken
- samenwerking met andere profielen belemmert
- innovatie kan afremmen

Deze respondenten pleiten niet noodzakelijk voor afschaffing, maar voor:
- herdefiniëring of modernisering

Taakdifferentiatie binnen het monopolie

Sommige toelichtingen suggereren:
- onderscheid tussen eenvoudige en complexe projecten
- differentiatie naar schaal of risico
- Het monopolie zou dan selectiever worden toegepast.

Verhouding tot andere actoren

Concurrentie met niet-architecten

Respondenten wijzen op:
- toenemende rol van bouwkundigen, aannemers en ontwikkelaars
- risico op uitholling van het beroep

Het monopolie wordt gezien als noodzakelijk tegengewicht.

Samenwerking vs. exclusiviteit

Veel antwoorden benadrukken dat:
- monopolie niet gelijk staat aan isolement
- samenwerking perfect mogelijk is binnen een monopolie

Het probleem wordt niet in samenwerking, maar in verantwoordelijkheidsverschuiving gezien.

Voorstellen tot hervorming (minderheid, maar inhoudelijk relevant)

- beter afbakenen van het toepassingsgebied
- koppeling aan verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid
- meer transparantie naar het publiek

Deze voorstellen wijzen op evolutie eerder dan afschaffing.

Samenvattiend :

Zeer sterke steun voor behoud van het monopolie
Kritiek richt zich vooral op vorm en toepassing, niet op het principe
Er is een breed gedeeld besef dat het monopolie een publieke functie vervult

"De toelichtingen bij de vragen over het monopolie tonen een breed gedragen overtuiging dat het monopolie van de architect een essentiële waarborg vormt voor kwaliteit, veiligheid en onafhankelijkheid, waarbij kritische stemmen vooral pleiten voor modernisering en verfijning eerder dan afschaffing."

2. Welke taken ziet u voor de architect in de toekomst

547 antwoorden :

Dominante toekomstrollen (zeer breed gedragen)

Architect als procesregisseur en coördinator

Het meest terugkerende toekomstbeeld is dat van de architect als:
- regisseur van het bouwproces
- coördinator tussen bouwheer, studiebureaus, aannemers en overheden
- bewaker van samenhang en kwaliteit

Respondenten zien deze rol als een logische evolutie in een steeds complexer bouwproces.

Bewaker van ruimtelijke en architecturale kwaliteit

Een tweede zeer dominant thema is het blijvende belang van de architect als:
- ontwerper
- bewaker van esthetische, functionele en ruimtelijke kwaliteit
- hoeder van het architecturaal concept doorheen het hele proces

De ontwerprol verdwijnt dus niet, maar wordt ingebed in een bredere verantwoordelijkheid.

Maatschappelijke en inhoudelijke kerntaken

Duurzaamheid, circulariteit en energie

Zeer veel respondenten wijzen op:
- klimaatverantwoord bouwen
- circulair materiaalgebruik
- energie-efficiëntie en levenscyclus denken

De architect wordt gezien als sleutelfiguur in het vertalen van maatschappelijke ambities naar concrete projecten.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid en algemeen belang

Respondenten benadrukken:
- zorg voor publieke ruimte
- sociale duurzaamheid
- leefbaarheid en contextgevoeligheid

De architect blijft een maatschappelijke actor, niet louter een dienstverlener.

Technische, adviserende en communicatieve rollen

Integrator van technische expertise

De architect wordt gezien als:
- brugfiguur tussen technische disciplines
- integrator van adviezen
- vertaler van complexe informatie naar begrijpelijke keuzes

Adviseur en vertrouwenspersoon van de bouwheer

Veel antwoorden benadrukken:
- begeleiding van bouwheren
- objectief en onafhankelijk advies
- bescherming tegen fouten en risico's

Evoluerende vaardigheden en werkmethodes

Digitale en procesmatige competenties

Respondenten noemen:
- BIM en digitale coördinatie
- datagedreven ontwerpen
- efficiëntere procesopvolging

Deze competenties worden gezien als ondersteunend, niet als doel op zich.

Interdisciplinaire samenwerking

De toekomstige architect:
- werkt intensiever samen met andere disciplines
- moet kunnen communiceren, onderhandelen en samenwerken

Soft skills worden expliciet genoemd als essentieel.

Kritische kanttekeningen en aandachtspunten

Risico op rolvervaging

Sommige respondenten waarschuwen:
tegen overbelasting van de architect
tegen het opnemen van te veel verantwoordelijkheden zonder vergoeding

Nood aan duidelijke afbakening

Hoewel de rol verbreedt, pleiten velen voor:
duidelijke taakomschrijvingen
behoud van kernverantwoordelijkheden

Samenvattend :

Zeer sterke consensus over verbreding van de rol
Architect blijft ontwerper, maar wordt meer regisseur, adviseur en integrator
Maatschappelijke uitdagingen staan centraal in het toekomstbeeld

"Respondenten zien de architect van de toekomst als een ontwerper én procesregisseur die ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid integreert en bouwprocessen coördineert in een steeds complexere context."

3. Hoe ziet u de (on)verenigbaarheid architect–aannemer in de toekomst

Antwoord	Aantal
Volledig onverenigbaar met aannemingen van welke aard dan ook	202
Volledig onverenigbaar met aannemingen waarbij risico op belangenvermenging bestaat	163
Verenigbaar op voorwaarde dat de onafhankelijkheid in de feiten wordt bewezen	202
Verenigbaar gezien de aansprakelijkheid in elk geval blijft en betwisting over wie aansprakelijk is vervalt	248

Er is **geen dominante consensus**.



Toelichting : 480 antwoorden

Dominante bezorgdheden : (zeer breed gedragen)

Onafhankelijkheid van de architect

Het meest terugkerende en zwaarst wegende thema is het behoud van de onafhankelijkheid van de architect. Respondenten benadrukken dat:

de architect een onafhankelijk adviseur moet blijven van de bouwheer
elke vorm van belangenvermenging het vertrouwen in het beroep aantast

De combinatie architect–aannemer wordt vaak gezien als een fundamenteel spanningsveld.

Belangenvermenging en perceptieprobleem

Naast feitelijke belangenvermenging wordt ook sterk gewezen op:
de schijn van belangenvermenging
het verlies aan geloofwaardigheid, zelfs wanneer correct wordt gehandeld

Veel respondenten stellen dat perceptie minstens even belangrijk is als juridische correctheid.

Onduidelijkheid over aansprakelijkheid

onduidelijkheid over wie aansprakelijk is bij fouten
risico op conflicten bij schade of gebreken
Respondenten vrezen dat:
aansprakelijkheid vervaagt
bouwheren moeilijk hun rechten kunnen afdwingen

Voorwaardelijke openheid (belangrijke minderheid)

Verenigbaarheid mits strikte voorwaarden

Een significante groep staat niet principieel afwijzend tegenover verenigbaarheid, maar stelt strikte voorwaarden:
waterdichte scheiding van rollen
transparante contracten
duidelijke aansprakelijkheidsverdeling
controlemechanismen
Deze respondenten erkennen:
veranderende bouwpraktijken
opkomst van geïntegreerde projectmodellen

Efficiëntie-argumenten

Sommige toelichtingen wijzen op:
- snellere besluitvorming
- minder faalkosten
- betere afstemming ontwerp–uitvoering

Deze argumenten worden echter bijna altijd gekoppeld aan waarschuwingen.

Kritische en afwijzende stemmen (grote minderheid)

Principiële onverenigbaarheid

Een aanzienlijk deel van de respondenten beschouwt:
- architect–aannemer als intrinsiek onverenigbaar
- onverenigbaarheid als een ethisch en maatschappelijk principe, niet louter juridisch

Zij verwijzen vaak naar:
- historische rol van de architect
- bescherming van de bouwheer
- algemeen belang en veiligheid

Risico op uitholling van het beroep

Sommige antwoorden waarschuwen dat versoepeling leidt tot:
- marginalisering van de architect
- herleiding tot uitvoerend ontwerper
- dominantie van commerciële logica

Contextuele en structurele reflecties

Internationale voorbeelden

Enkele respondenten verwijzen naar:
- buitenlandse modellen
- Design & Build-systemen

Deze worden:
- soms als inspiratie
- soms als afschrikking gebruikt

Gebrek aan vertrouwen in handhaving

Zelfs bij voorwaardelijke verenigbaarheid wordt vaak gewezen op:
- gebrek aan controle
- zwakke handhaving
- risico op misbruik

Samenvattend :

Zeer sterke consensus over het belang van onafhankelijkheid
Grote verdeeldheid over de vraag of verenigbaarheid überhaupt mogelijk is
Voorstanders van versoepeling zijn voorwaardelijk en voorzichtig, tegenstanders vaak principieel

"De toelichtingen tonen een breed gedragen bezorgdheid over het behoud van de onafhankelijkheid van de architect. Verenigbaarheid met aanneming wordt enkel aanvaard onder zeer strikte voorwaarden inzake rolafbakening, aansprakelijkheid en controle."

4. Hoe verloopt de samenwerking tussen architecten en aannemers volgens u optimaal?

533 antwoorden

Dominante thema's (breed gedragen)

- **Duidelijke rolverdeling en respect voor elkaars expertise**.

Belang van een heldere afbakening van rollen en verantwoordelijkheden:
architect: ontwerp, kwaliteitsbewaking, onafhankelijk advies
aannemer: uitvoering, technische kennis, praktische haalbaarheid

Optimale samenwerking veronderstelt wederzijds respect en erkenning van elkaars professionaliteit.

- Vroege en open communicatie :

tijdige betrokkenheid van de aannemer,
open overleg over technische en budgettaire implicaties, transparantie bij wijzigingen

Communicatie wordt gezien als cruciale succesfactor, niet alleen formeel maar ook informeel.

- Gedeeld doel: kwaliteit van het project.

Een gemeenschappelijk streven naar bouwkwaliteit, niet enkel kosten- of tijdsreductie

Voorwaardelijke modellen (regelmatig voorkomend)

Samenwerking mogelijk binnen Design & Build, mits waarborgen

Een significante groep ziet kansen in geïntegreerde samenwerkingsvormen:
Design & Build
bouwteamformules

voorwaarden:
- behoud van onafhankelijk oordeel van de architect.
- Duidelijke aansprakelijkheidsregeling.
- Transparante contractuele afspraken

De samenwerking is dus niet problematisch op zich, maar afhankelijk van het kader.

Gelijkwaardige positie in het proces.

Respondenten wijzen op het risico dat
- aannemers domineren door financiële macht,
- architecten onder druk worden gezet

Optimale samenwerking vereist machtsbalans en gelijkwaardigheid.

Kritische en waarschuwende stemmen (minderheid, maar relevant)

Wantrouwend tegenover commerciële logica.

Een minderheid benadrukt dat samenwerking vaak ontspoort door:
- kostenbesparingen ten koste van kwaliteit,
- de druk om "goedkoper" te bouwen,
- conflicten rond meerwerken.

Dit voedt pleidooien voor:
- strikte scheiding van rollen,
- versterking van de positie van de architect

Samenvattend :

Zeer brede consensus over het belang van
- duidelijke rolverdeling
- open communicatie
- respect en vertrouwen

Voorwaardelijke openheid voor intensievere samenwerking
Structureel wantrouwen zodra onafhankelijkheid of kwaliteit in het gedrang komt

"De samenwerking tussen architect en aannemer verloopt optimaal wanneer zij gebaseerd is op wederzijds respect, duidelijke rolafbakening en transparante communicatie, waarbij de architect zijn onafhankelijkheid en kwaliteitsbewakende rol behoudt."

5. Hoe verloopt de samenwerking tussen architecten en andere bouwpartners volgens u optimaal?

533 antwoorden

Dominante thema's (zeer breed gedragen)

Gelijkwaardigheid en wederzijds respect

Het meest consistente thema is de nood aan gelijkwaardige samenwerking:
- Elke bouwpartner wordt erkend als expert binnen zijn discipline
- Geen hiërarchische dominantie van één actor
- Wederzijds vertrouwen als basisvoorwaarde

Optimale samenwerking ontstaat wanneer alle partners inhoudelijk bijdragen aan het project.

Vroege en geïntegreerde betrokkenheid

Veel antwoorden wijzen op het belang van :
- vroege betrokkenheid van studiebureaus en adviseurs
- samenwerking vanaf het conceptuele ontwerpniveau
- vermijden van sequentiële, versnipperde besluitvorming

Integrale ontwerpprocessen leiden tot betere kwaliteit en minder conflicten.

Duidelijke taakverdeling en verantwoordelijkheden

Hoewel gelijkwaardigheid belangrijk is, benadrukken respondenten tegelijk het belang van :
- heldere afbakening van verantwoordelijkheden
- duidelijke afspraken over wie beslist wat
- transparantie over aansprakelijkheid

Optimale samenwerking veronderstelt dus duidelijkheid zonder rigiditeit.

Rol van de architect binnen het team :

Architect als coördinator en integrator

Veel respondenten zien de architect in deze samenwerking als:
- coördinerende figuur
- integrator van technische, esthetische en functionele input
- bewaker van het globale projectconcept

Deze rol wordt niet als autoritair, maar als verbindend en sturend omschreven.

Respect voor technische expertise van partners

Er wordt sterk benadrukt dat:
- technische adviezen serieus genomen moeten worden
- conflicten ontstaan wanneer expertise wordt genegeerd
- overleg primeert boven eenzijdige beslissingen

Communicatie en procesorganisatie

Transparante en continue communicatie

Optimale samenwerking vereist volgens respondenten:
- regelmatige overlegmomenten
- duidelijke communicatielijnen
- gedeelde informatie (plannen, modellen, berekeningen)

Digitale tools (BIM) worden vaak impliciet of expliciet genoemd als ondersteunend middel.

Afstemming van verwachtingen en timing

Problemen ontstaan wanneer:
- partners te laat worden betrokken
- deadlines onrealistisch zijn
- input van studiebureaus onvoldoende wordt ingepland

Een goed afgestemd proces wordt gezien als even belangrijk als inhoudelijke kwaliteit.

Knelpunten en aandachtspunten (minderheid, maar structureel)

Fragmentatie en silo-denken

Sommige respondenten signaleren:
- te sterke verkokering tussen disciplines
- defensieve houding van bepaalde partners
- gebrek aan gezamenlijke verantwoordelijkheid

Economische en contractuele spanningen

Een minderheid wijst op:
- druk door lage erelonen
- onderaanneming zonder echte samenwerking
- onduidelijke contractuele verhoudingen

Samenvattend :
Zeer sterke consensus over het belang van:
- gelijkwaardigheid
- vroege samenwerking
- duidelijke communicatie

Architect wordt gezien als coördinerende spil, niet als hiërarchische baas

Optimale samenwerking is vooral een procesvraagstuk, niet enkel een inhoudelijke

"De samenwerking tussen architecten en andere bouwpartners verloopt optimaal wanneer zij gebaseerd is op gelijkwaardigheid, vroege en geïntegreerde betrokkenheid en duidelijke communicatie, waarbij de architect optreedt als coördinerende en verbindende figuur."

6 Hoe ziet u de onverenigbaarheid architect-ambtenaar in de toekomst

Antwoord	Aantal
Volledig onverenigbaar met het statuut van ambtenaar van welke aard ook	311
Onverenigbaar met het statuut van ambtenaar wanneer die op eender welke manier, van ver of dichtbij betrokken is bij het leveren van adviezen inzake omgevingsaanvragen en ruimtelijke uitvoeringsplannen.	225
Verenigbaar op voorwaarde dat de onafhankelijkheid verzekerd is	271



Nuancering overheerst: volledige onverenigbaarheid is het grootste blok, maar samen vormen de conditionele antwoorden de meerderheid. Dus verenigbaarheid mogelijk maar buiten invloedssfeer vergunningen

7. Welke knelpunten ervaart u binnen het beroep en hoe kunnen deze worden aangepakt ?

605 antwoorden – hoogste respontiegraad van alle open vragen)

<u>Dominante knelpunten</u> (zeer breed gedragen) :

Overmatige reglementering en administratieve last

Het meest frequent genoemde knelpunt is de steeds toenemende:
- complexiteit van regelgeving
- administratieve verplichtingen
- versnippering van normen en procedures

Respondenten geven aan dat:
- een groot deel van hun tijd niet aan ontwerp, maar aan administratie opgaat
- regelgeving vaak onduidelijk, tegenstrijdig of wijzigend is

Voorgestelde oplossingen:
- vereenvoudiging en harmonisatie van regelgeving
- duidelijke richtlijnen en stabiel beleidskader
- vermindering van administratieve lasten

Onevenwicht tussen verantwoordelijkheid, aansprakelijkheid en verloning

- hoge aansprakelijkheid (juridisch en financieel)
- relatief lage en onder druk staande erelonen

Veel respondenten ervaren:
- disproportionele risico's
- onvoldoende bescherming tegenover claims
- druk op tarieven door concurrentie en aanbestedingen

Oplossingen:
- herziening van aansprakelijkheidsregimes
- realistische ereloonstructuren
- betere contractuele bescherming

Juridisering van het bouwproces

Respondenten signaleren een toenemende:
- conflictcultuur
- contractuele rigiditeit
- angst voor aansprakelijkheidsclaims

Dit leidt tot:
- defensief ontwerpen
- verminderde innovatie
- verhoogde stress binnen het beroep

Oplossingen:
- meer inzetten op bemiddeling en overleg
- duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling
- standaardcontracten met evenwichtige risicoverdeling

Structurele en contextuele knelpunten

Tijdsdruk en werkdruk

Veel respondenten wijzen op:
- onrealistische planningen
- last-minute wijzigingen
- structureel hoge werkdruk

Dit heeft gevolgen voor:
- kwaliteit van het werk
- welzijn van architecten
- aantrekkelijkheid van het beroep

Uitholling van de rol en het gezag van de architect

Sommige antwoorden wijzen op:
- verminderde beslissingsmacht
- druk van bouwheren, aannemers of projectontwikkelaars
- gebrek aan respect voor de onafhankelijke rol van de architect

Hier klinkt een duidelijke bezorgdheid over de positionering van het beroep.

Opleiding, instroom en toekomst van het beroep

Problematische instroom en uitstroom
Respondenten signaleren:
- afnemende aantrekkelijkheid voor jongeren
- uitval na de opleiding of stage
- combinatie van hoge werkdruk en lage verloning als oorzaak

Stage als kwetsbaar punt

Hoewel stage expliciet in vraag 9 wordt behandeld, komt ze hier ook terug als knelpunt:
- onzeker statuut
- lage vergoeding
- hoge verwachtingen

Dit wordt gezien als een structureel risico voor de toekomst van het beroep.

Minderheidsstandpunten (maar relevant)

Overmatige digitalisering zonder ondersteuning
Concurrentie van niet-architecten
Gebrek aan maatschappelijke waardering

Deze thema's zijn minder dominant, maar versterken het algemene beeld van druk op het beroep.

Samenvattend:

Zeer sterke consensus over structurele problemen. Knelpunten zijn systemisch, niet individueel

Grote nood aan beleidsmatige en collectieve oplossingen, niet louter persoonlijke aanpassing

Besluit : "Architecten ervaren hun beroep steeds meer als onder druk staand door een combinatie van overreglementering, hoge aansprakelijkheid, juridische onzekerheid en een structureel onevenwicht tussen verantwoordelijkheid en verloning, wat de duurzaamheid en aantrekkelijkheid van het beroep bedreigt."

8. Hebt u suggesties om de opleiding tot architect of ingenieur-architect te verbeteren ?

557 antwoorden

Dominante verbeterpunten (zeer breed gedragen)

Meer praktijkgericht onderwijs

Het meest genoemde verbeterpunt is de nood aan een sterkere praktijkverankering van de opleiding:

realistische ontwerpopgaven
inzicht in werfwerking en uitvoering
kennismaking met dagelijkse beroepspraktijk

Veel respondenten geven aan dat afgestudeerden:
sterk zijn in conceptueel denken
maar onvoldoende voorbereid op de realiteit van het beroep

Voorstellen:
verplichte stages tijdens de opleiding of langere praktijkperiodes

nauwere samenwerking met architectenbureaus
casussen uit de praktijk in het curriculum

Versterking van juridische, administratieve en economische kennis

tekorten in kennis van :
bouwrecht
aansprakelijkheid en contracten
erelonen, offertes en kantoororganisatie

Respondenten benadrukken dat deze kennis cruciaal is voor professioneel functioneren, maar vandaag te weinig aan bod komt.

Betere voorbereiding op regelgeving en procedures

onvoldoende opleiding in:
omgevingsvergunningen
bouwnormen en technische regelgeving
administratieve processen

Dit leidt volgens respondenten tot een steile leercurve na afstuderen.

Inhoudelijke en pedagogische aandachtspunten

Evenwicht tussen theorie en praktijk

Hoewel theorie en ontwerpend onderzoek belangrijk blijven, wordt gepleit voor:
minder abstracte of losstaande ontwerpoefeningen
meer realiteitszin in deadlines, budgetten en randvoorwaarden

Interdisciplinaire samenwerking tijdens de opleiding

gezamenlijke projecten met ingenieurs, landschapsarchitecten, bouwkundigen
training in samenwerken en communiceren

Dit sluit aan bij de realiteit van het hedendaagse bouwproces.

Attitudes, vaardigheden en professionele vorming

Ontwikkeling van professionele vaardigheden

communicatievaardigheden
omgaan met opdrachtgevers en conflicten
verantwoordelijkheid en ethiek

De opleiding wordt gezien als méér dan louter ontwerpvorming.

Realistischer beeld van het beroep

te idealistisch of romantisch beeld van het architectenberoep
onvoldoende aandacht voor werkdruk, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid

Een realistischer beeld wordt gezien als essentieel om latere ontgoocheling en uitstroom te vermijden.

Minderheidsstandpunten (maar betekenisvol)

Meer aandacht voor duurzaamheid, circulariteit en energie
Digitale vaardigheden (BIM, parametrisch ontwerpen)
Meer keuzevrijheid en differentiatie binnen de opleiding

Deze punten zijn minder dominant, maar versterken de roep om modernisering.

Samenvattend

Zeer sterke consensus over nood aan praktijkgerichtheid
Grote lacunes in juridische en economische vorming
Opleiding moet beter aansluiten bij de complexe realiteit van het beroep

"Een opleiding tot architect of ingenieur-architect die sterker praktijkgericht is, meer aandacht besteedt aan juridische en economische realiteit en studenten beter voorbereidt op de verantwoordelijkheid en complexiteit van de beroepspraktijk.

9. Hebt u suggesties omtrent het statuut van de stagiair-architect ?

491 antwoorden.

<u>Dominante aandachtspunten</u> (zeer breed gedragen) :

Eerlijke en adequate verloning

nood aan: een correcte, leefbare vergoeding
erkenning van hun productieve bijdrage aan het kantoor

Veel respondenten beschouwen de huidige verloning als:
onvoldoende
niet in verhouding tot verantwoordelijkheid en werkdruk
Er klinkt brede kritiek op situaties waarin stagiairs functioneren als volwaardige medewerkers zonder overeenkomstige vergoeding.

Duidelijker en juridisch sterker statuut

duidelijke rechten en plichten voor stagiair én stagemeester
betere juridische bescherming

Het huidige statuut wordt vaak ervaren als:
onduidelijk
versnipperd
kwetsbaar

Begeleiding en kwaliteitsbewaking van de stage

Actieve rol van de stagemeester

Een optimale stage veronderstelt volgens respondenten:
daadwerkelijke begeleiding
tijd voor opleiding en feedback
overdracht van kennis en verantwoordelijkheid

Er is kritiek op:
stages die louter als goedkope arbeidskracht fungeren
gebrek aan pedagogische inzet van sommige stagemeesters

Inhoudelijke kwaliteit van de stage

de stage moet leerzaam zijn
een brede inkijk geven in het beroep
mag niet beperkt blijven tot uitvoerend tekenwerk

Werkdruk, welzijn en werk-privébalans

Bescherming tegen overmatige werkdruk

Veel antwoorden wijzen op:
te lange werkuren
hoge stress
impliciete verwachtingen van overwerk

Er wordt gepleit voor:
duidelijke afspraken over werktijden
respect voor welzijn en mentale gezondheid

Aantrekkelijkheid van het beroep

Het statuut van de stagiair wordt gezien als cruciaal voor de toekomst van het beroep:
negatieve stage-ervaringen leiden tot uitstroom
jongeren haken af door combinatie van lage verloning en hoge druk

Structurele en beleidsmatige voorstellen

Uniforme richtlijnen en minimumvoorwaarden

minimumvergoedingen
standaardcontracten
toezicht en handhaving

De Orde van Architecten wordt vaak genoemd als mogelijke actor.

Verkorting of herstructurering van de stage

Een minderheid pleit voor:
kortere stage
flexibeler traject
betere afstemming tussen opleiding en stage

Minderheidsstandpunten (maar relevant)

Meer autonomie voor stagiairs
Betere toegang tot zelfstandigenstatuut
Meer transparantie over doorgroeimogelijkheden

Samenvattend

Zeer sterke consensus over nood aan hervorming. Stagiairs worden als kwetsbare groep gezien. Hervorming van het statuut is essentieel voor de duurzaamheid en aantrekkelijkheid van het beroep

“een duidelijker en eerlijker statuut voor de stagiair-architect, met correcte verloning, kwaliteitsvolle begeleiding en betere bescherming tegen werkdruk, als noodzakelijke investering in de toekomst van het beroep.”

Algemene conclusies

De resultaten van de enquête W39 schetsen het beeld van een architectenberoep dat sterk gehecht blijft aan zijn **kernwaarden en maatschappelijke rol**, maar tegelijk onder **structurele druk** staat en geconfronteerd wordt met ingrijpende veranderingen in context, verwachtingen en werkwijzen. Over vrijwel alle thema's heen valt een grote betrokkenheid en reflectiebereidheid op, wat wijst op een breed gedragen nood aan richting en houvast.

1. Behoud van kernrollen en onafhankelijkheid

Er bestaat een **zeer brede consensus** dat de architect een **onafhankelijke actor** moet blijven, met een duidelijke verantwoordelijkheid voor ontwerpkwaliteit, regelgeving en belangenbehartiging van de bouwheer en de samenleving. Zowel het **monopolie van de architect** als het behoud van de **opmaak van plannen en controle op de uitvoering** worden door een ruime meerderheid gezien als essentiële waarborgen voor kwaliteit, veiligheid en vertrouwen. Kritiek richt zich niet zozeer op het principe van deze kerntaken, maar op de nood aan een **actualisering en verduidelijking** ervan in een veranderende bouwpraktijk.

2. Voorwaardelijke openheid, maar groot wantrouwen tegenover rolvermenging

De antwoorden over onverenigbaarheden tonen een **fundamentele spanning** binnen het beroep. Hoewel een deel van de respondenten openstaat voor nieuwe samenwerkings- en organisatiemodellen (zoals Design & Build), overheerst een groot **wantrouwen tegenover rolvermenging**, in het bijzonder tussen architect en aannemer. Onafhankelijkheid, aansprakelijkheid en de perceptie van belangenvermenging blijken doorslaggevend. Verenigbaarheid wordt hoogstens aanvaard **onder zeer strikte voorwaarden**, met duidelijke rolafbakening en controlemechanismen.

3. Evoluerende rol van de architect: van ontwerper naar regisseur

Het toekomstbeeld van de architect verschuift richting een **bredere, integrerende rol**. De architect blijft ontwerper en bewaker van ruimtelijke kwaliteit, maar wordt steeds meer gezien als **procesregisseur, coördinator en adviseur**. Duurzaamheid, circulariteit, energie, maatschappelijke verantwoordelijkheid en interdisciplinaire samenwerking vormen hierbij centrale pijlers. Deze verbreding van de rol wordt breed gedragen, maar gaat gepaard met de expliciete waarschuwing dat verantwoordelijkheden niet onbeperkt mogen toenemen zonder evenredige erkenning en vergoeding.

4. Samenwerking als procesvraagstuk

Zowel in de samenwerking met aannemers als met andere bouwpartners (studiebureaus e.a.) blijkt dat optimale samenwerking vooral afhangt van **procesmatige voorwaarden**: gelijkwaardigheid, wederzijds respect, vroege betrokkenheid, duidelijke communicatie en heldere taakverdeling. De architect wordt hierin gezien als een **verbindende en coördinerende spil**, niet als hiërarchische leider. Problemen ontstaan vooral bij machtsonevenwicht, economische druk en onduidelijke verantwoordelijkheden.

5. Structurele knelpunten ondermijnen de duurzaamheid van het beroep

De antwoorden op vraag 7 tonen een **uitgesproken en breed gedeeld ongenoegen** over structurele problemen binnen het beroep. Overreglementering, administratieve last, juridisering, hoge aansprakelijkheid en een structureel onevenwicht tussen verantwoordelijkheid en verloning worden als bedreigend ervaren voor de kwaliteit, het welzijn en de aantrekkelijkheid van het beroep. Deze knelpunten worden niet als individueel, maar als **systemisch** beschouwd en vragen om collectieve en beleidsmatige oplossingen.

6. Opleiding en stage als kritische hefboom voor de toekomst

De opleiding tot architect en ingenieur-architect wordt gezien als onvoldoende afgestemd op de realiteit van het beroep. Respondenten pleiten voor **meer praktijkgerichtheid**, sterkere juridische en economische vorming en een realistischer beeld van het beroep. Het statuut van de stagiair-architect wordt daarbij als een **zwakke schakel** ervaren: lage verloning, hoge werkdruk en een onduidelijk statuut ondermijnen de instroom en het toekomstperspectief van jonge architecten.

Slotconclusie

Samengevat toont de enquête een beroep dat zijn **maatschappelijke verantwoordelijkheid en onafhankelijkheid** wil behouden, maar tegelijk nood heeft aan **doordachte modernisering**, structurele hervormingen en betere randvoorwaarden. De voorkeur gaat duidelijk uit naar **evolutie met waarborgen**, niet naar deregulering. Zonder ingrepen op het vlak van regelgeving, aansprakelijkheid, verloning, opleiding en stage dreigt de draagkracht en aantrekkelijkheid van het architectenberoep verder af te nemen.

Belangrijkste conflicterende standpunten binnen het beroep

De antwoorden tonen geen polarisatie in zwart-wit, maar wel een aantal structurele spanningsvelden:

Behoud van onafhankelijkheid ↔ integratie in bouwmodellen

- Enerzijds: sterke verdediging van de architect als onafhankelijke actor.
- Anderzijds: openheid bij een minderheid voor geïntegreerde modellen (Design & Build), mits strikte voorwaarden.

Monopolie als maatschappelijke waarborg ↔ monopolie als verouderd kader

- Meest gedeeld standpunt: monopolie is noodzakelijk voor kwaliteit en veiligheid.
- Minderheidsstandpunt: monopolie moet worden hervormd of gedifferentieerd om innovatie toe te laten.

Rolverbreding van de architect ↔ risico op overbelasting

- Brede steun voor de architect als regisseur en integrator.
- Tegelijk vrees dat steeds meer taken worden toegevoegd zonder bijkomende middelen of vergoeding.

Samenwerking op basis van gelijkwaardigheid ↔ economische machtsverhoudingen

- Ideaalbeeld: transparante, respectvolle samenwerking tussen partners.
- Realiteit: toenemende druk van aannemers en ontwikkelaars ondermijnt deze gelijkwaardigheid.

Toekomstgericht opleiden ↔ onvoldoende aansluiting op de praktijk

- Consensus over nood aan praktijkgerichte, multidisciplinaire opleiding.
- Frustratie over het huidige opleidings- en stagestatuut dat jonge architecten ontmoedigt.

Collectieve verantwoordelijkheid ↔ individuele aansprakelijkheid

- Architect wordt gezien als spilfiguur in het proces.
- Tegelijk blijft de aansprakelijkheid sterk individueel en onevenredig zwaar.

Bijlage 2 :

WERKGROEP WET 39

Synthese ontvangen standpunten stakeholders - *Juli 2025*

PROTECT :

- Behoud wettelijk monopolie architect
- Wettelijke verankering, verduidelijking en beperking bijstandsplicht van de architect tot de technische bijstand, door bv volgend artikel toe te voegen : "*Voor de opdrachten waarvoor zijn medewerking wettelijk is vereist, is de architect gehouden zijn opdrachtgever technische bijstand te verlenen."*
- Duidelijke taakafbakening en herverdeling van verantwoordelijkheden : wie een taak overneemt draagt daarvoor ook de verantwoordelijkheid.
- uitbreiding van de verzekeringsplicht bij aannemers,
- een wettelijk kwaliteitskader voor aannemers, ter bescherming van zowel bouwheren als architecten en om de aansprakelijkheidslast evenwichtiger te verdelen.

IE-NET

Resultaat enquête, ingevuld door 26 deelnemers waarvan 53,85% bij de Orde ingeschreven architecten en 46,15% niet-architecten. Het betreft een opsomming van standpunten, geen weging. Het toont een sterk besef dat de rol van de architect verandert: minder exclusief, meer gedeeld met andere specialisten en afhankelijk van projecttype. Samenwerking en communicatie zijn cruciaal, maar tegelijk is er frustratie over te veel verantwoordelijkheden en een uitgehold monopolie. Er is brede steun voor een modernisering van de wet, waarbij het evenwicht gezocht moet worden tussen ontwerp, onafhankelijk toezicht en gedeelde coördinatie.

- Sommige bevraagden vinden het monopolie achterhaald of uitgehold en pleiten voor afschaffing of een modulair systeem met gedeelde verantwoordelijkheden van alle betrokkenen. Anderen zien nog steeds nood aan een monopolie (zeker voor ontwerp, kwaliteitsbewaking en onafhankelijk toezicht), maar dan wel aangepast aan de realiteit. Indien monopolie verdwijnt is er nood aan alternatieve kwaliteitsborging en aansprakelijkheidsregelingen.
- Kernrol: ontwerpen. Vertaling wensen bouwheer naar een coherent kwalitatief project. Aanvullende taken: coördinatie bouwteams, begeleiding bij vergunningen, toezicht tijdens uitvoering, oplossen van conflicten. Rol verschilt per project (woningbouw vs. grotere projecten). Samenwerking met specialisten en aannemers wordt belangrijker. Nieuwe ontwikkelingen: projectmanagement, BIM, AI …worden bepalend voor de toekomst.
- Samenwerking met bouwpartners. Respect voor ieders rol, transparantie. Werkvorm: klassieke driehoek bouwheer–architect–aannemer, bouwteams, BIM als basis.
- Architect draagt te veel verantwoordelijkheid of wordt soms te weinig onafhankelijk geacht. Roep om meer open samenwerking met goede taakverdeling, realistische budgetten en planningen.

- Knelpunten: toenemende complexiteit (regelgeving, normering, vergunningsprocedures.). Architect wordt eindverantwoordelijke voor steeds meer taken zonder proportionele verloning. Te veel administratie, tijdsdruk, beperkte begeleiding jonge architecten, ondermaatse verloning. Verbod op samenwerking/combinatie architect–aannemer hindert nieuwe vormen zoals Design & Build. Onvoldoende inzet van digitale tools. Moeilijke communicatie, financiële discussies met bouwheren. Kwaliteitsproblemen, zowel bij aannemers als bij onvoldoende ervaren architecten.
- Verbeterpunten opleiding burgerlijk ingenieur-architect: spanning tussen behoud van brede, creatieve ontwerpopleiding en vraag naar sterkere technische/professionele vorming. Meer aandacht voor digitalisering. Meer ruimte voor specialisaties binnen de opleiding.
  Meer praktijkervaring door langere of bredere stages, ook bij aannemers en ontwikkelaars. Technischere focus: nadruk op bouwfysica, uitvoeringskennis, kostenraming en onderhoudbaarheid van gebouwen. Soft skills: conflictbeheersing, klantgericht werken, inzicht in rechten en plichten.

FEDERATIE VAN NOTARISSEN

- Sleutel-op-de-deur en wet Breyne : versterking rol van de architect hierbij door
  - verplichting tot goedkeuring van uitgevoerde werken bij elke betaling;
  - voorafgaande validatie betalingsregeling op conformiteit met de wet Breyne;
  - opmaak pv van plaatsbeschrijving bij voltooiing van een casco, om verantwoordelijkheden tussen aannemers casco en verdere afwerking duidelijk af te bakenen.
- Opmaak as-builtattest door toezichthoudend architect om rechtszekerheid betrokkenen te verhogen.
- Verklaring van voltooiing van de werken door de architect.
- Bevestiging of er verschillen zijn met de vergunde plannen en of die verschillen vergunningsplichtig zijn om zo rechtszekerheid te bieden.
- Bewaking onafhankelijkheid architect (zeker in sleutel-op-de-deurprojecten)

BOUWUNIE

Pleit voor een wettelijk kader dat de sterktes van beide partijen erkent en nauwe samenwerking bevordert om tot betere en efficiëntere resultaten te komen.

- herdefiniëring van de rol van de architect, met focus op de essentie: het vertalen van de wensen van de klant naar een doordacht, functioneel, tijdloos en energie-efficiënt ontwerp dat duurzaam waarde biedt. Creatieve en psychologische begeleiding van bouwheren.
- De rol van de architect kan verschillen naargelang het type project en bouwheer. Bij technische aspecten kan de aannemer soms meer verantwoordelijkheid dragen, terwijl de architect eerder een begeleidende of toezichthoudende rol krijgt. Meer samenwerking met andere deskundigen. Flexibiliteit en differentiatie om architectuur op te tillen naar een hoger niveau.

- controletaak op maat, variërend naargelang de ervaring en betrouwbaarheid van de aannemer. Wettelijke verplichting t.e.m. de winddichte ruwbouw. Verdere begeleiding facultatief.
- Bezorgdheid over de wet Peeters: premies veroorzaken extra kosten (ipv een herverdeling van kosten) wat andere uitgaven onder druk zet.
- Correcte verloning stagiairs.

VUB

De VUB pleit voor een hervorming die inzet op gelijkwaardige samenwerking, eerlijkere verloning, realistische opdrachtformulering, kwaliteitsbewaking en een ondersteunende rol van de Orde.

- Steun voor een hervorming waarbij de architect naast andere bouwpartners staat, niet erboven. Nood aan een samenwerkingsmodel waarin elke bouwactor eigen verantwoordelijkheden draagt. Een juridische en financiële hervorming.
- Kernuitdagingen : onaangepaste verloning tegenover risico's. Te veel verantwoordelijkheid voor te lage vergoeding. Hoge uitval na stage.
- Niet-professionele opdrachtgevers creëren onrealistische verwachtingen. Nood aan voorlichting door Orde en kennisinstellingen over rol architect en bouwproces.
- Bij publieke opdrachten ligt een te grote nadruk op prijs i.p.v. kwaliteit. Complexe en tijdrovende procedures, lange betalingstermijnen, ongunstige contractvoorwaarden, gebrek aan flexibiliteit bij gewijzigde omstandigheden. Voorstel: vereenvoudiging procedures, betere vergoedingen, meer ruimte voor dialoog.
- Onrealistische budgettering ondermijnt kwaliteit en duurzaamheid. Onafhankelijke budgetbepaling aan begin van elk project (niet noodzakelijk door architect).
- Nood aan erkenning van ontwerpkwaliteit als maatschappelijke meerwaarde. Positieve rol voor kwaliteitskamers en stadsbouwmeesters als begeleidende actoren.
- Orde moet focus verleggen van straffen naar ondersteunen van architecten.

KABINET MINSTER BROUNS:

- Suggestie aan art. 4 het volgende toe te voegen: "*Bij besluit kunnen de werken worden aangeduid waarvoor de medewerking van de architect verplichtend is, ook al is geen voorafgaandelijke toelating tot bouwen opgelegd."*

Gewesten kunnen immers wel bij besluiten werken aanduiden waarvoor geen medewerking van een architect vereist is, zoals in het verleden al gebeurd is; maar kunnen omgekeerd momenteel niet opleggen dat een architect vereist is voor niet vergunningplichtige werken.

VVSG :

- Wenst de controleopdracht te versterken omdat kwaliteitscontrole essentieel is, "*ongeacht of dit enkel door architecten of ook door anderen gebeur*t".
- Grotere zorgvuldigheid bij het indienen van vergunningsaanvragen….
- Nood aan kennisdeling vanuit de Orde inzake openbare opdrachten….

BESLUIT :

Zoals kon worden verwacht zijn de standpunten niet eenduidig, soms tegengesteld en gekleurd vanuit de specifieke invalshoek. Niet alle antwoorden hebben rechtstreeks betrekking tot de hervorming van de wet'39

Algemeen kan echter worden gesteld dat het monopolie niet in vraag wordt gesteld maar wel de invulling ervan, een duidelijke omschrijving van de kerntaken dringt zich op, meer samenwerking met andere bouwpartners, een betere verdeling van verantwoordelijkheden en een betere verloning .

NB. Volgende stakeholders werden voor de bevraging aangeschreven :

o Beroepsverenigingen : NAV, BVA
NAV : Brandweerstraat 19E bus 208 - 9000 Gent - info@nav.be - 02 669 22 80
BVA : hi@bvarchitecten.be – Ernest Allardstraat 21 – 1000 Brussel

o Aannemers :
Embuild : Kunstlaan 20, B-1000 Brussel - +32 (0)2 545 56 00
Bouwunie : Maria-Theresialaan 35, 1800 Vilvoorde - +32 2 588 11 00 - info@bouwunie.be
FABA: Kunstlaan 20 - 1000 Brussel - België - Tel : +32 (0)2 511 65 95 - info@faba.be
BVS vzw-bv: kunstrlaan 58 – 1000 Brussel - info@upsi-bvs.be - 02 511 47 90
o Aanverwante diensten :
ORI vzw - Kunstlaan 20 - 1000 Brussel - info@ori.be - +32 2 887 29 55
IE-net : Desguinlei 214 B-2018 Antwerpen 1- tel. secretariaat: 03 260 08 40 - info@ie-net.be
VC-CS : (veiligheidscoördinatoren) Avenue Louise, Louizalaan 216 b 292 - B-1050 Bruxelles-Brussel - Tel: +32(0)16 80 81 81 - info@vccs.be
notarissen, kamer.. bergstraat
landmeters orde……
o Overheid :
VVSG : Huis Madou – Bischoffsheimlaan 1-8 – 1000 BRUSSEL,
Vlaamse overheid Jo Brouns,
VEKA : Koning Albert II-laan 15 bus 460, 1210 Brussel
VMSW : Koning Albert II-laan 15 bus 253 - 1210 Brussel
o De verschillende verzekeraars
AR-CO
PROTECT
EUROMAF
HDI

o Consumenten :

Test-Aankoop cvba : Hollandstraat 13, 1060 Brussel

o Architectuuronderwijs

U-Hasselt
KU Leuven
U-Gent
VUB
U-Antwerpen

o Diverse :

PIXII : Turnhoutsebaan 139 A - 2140 Borgerhout
Architecten-Bouwers : info@a-b.be - 0800 99 058

BIJLAGE 3

Vraag en antwoord :

VRAAG : *Betekent dit voorstel een uitholling van het monopolie tot louter 'architecturale kwaliteit' , tot subjectieve waarden ? Impliceert dit dat de 'technische kwaliteit' niet meer relevant geacht wordt? Wat met de bescherming van de bouwheer ?*

ANTWOORD : Dit is een fundamentele misvatting over wat in de visienota onder architecturale kwaliteit wordt verstaan, en over de rol die de architect daarin opneemt. Architecturale kwaliteit kan onmogelijk herleid worden tot louter esthetiek. Esthetiek is daar slechts één component van. Architecturale kwaliteit omvat de samenhang van ruimtelijke inpassing en relatie tot de omgeving, functionaliteit en gebruikskwaliteit, integratie van technieken, duurzaamheid en toekomstwaarde, en binnen dat geheel ook de esthetische dimensie. Het gaat dus niet om een subjectief begrip, maar om een integraal en toetsbaar kwaliteitskader dat verschillende objectieve en toetsbare parameters samenbrengt.

De visienota stelt geenszins voor om de technische kwaliteit los te laten. Integendeel: technische kwaliteit is een essentieel middel om architecturale kwaliteit te realiseren. De bescherming van de bouwheer staat centraal in de visienota. Ze stuurt niet aan op een beperking van de controle maar op een verbreding vanuit de vaststelling dat de bouwpraktijk fundamenteel geëvolueerd is. Het bouwproces wordt vandaag gedragen door een veelheid aan gespecialiseerde actoren . Tegenover die realiteit staat een juridisch kader dat vaak nog vertrekt vanuit een verouderd model, waarbij de architect een ruim en weinig gedifferentieerd monopolie draagt, en in de praktijk ook aansprakelijk blijft voor aspecten waarover hij geen feitelijke controle heeft Dat leidt tot een structureel onevenwicht tussen aansprakelijkheid, beslissingsmacht en vergoeding

De visienota beoogt precies dat onevenwicht te corrigeren, niet door een afbouw van de kwaliteit maar door een helderdere en meer realistische organisatie van verantwoordelijkheden. Daarbij wordt voorgesteld om de rol van de architect expliciet te herdefiniëren als die van algemeen regisseur van het bouwproces. Dat betekent dat de architect de globale samenhang bewaakt, de integratie van de verschillende disciplines verzekert en instaat voor de bewaking van de integrale architecturale kwaliteit. Tegelijk sluit dit model uitdrukkelijk niet uit , integendeel, dat de technische controle en uitwerking van deelaspecten wordt toevertrouwd aan gespecialiseerde actoren die daarvoor het best geplaatst zijn. Dit verhoogt net de kwaliteit en betrouwbaarheid van het bouwproces. De architect behoudt daarbij een coördinerende en toetsende rol op het geheel, maar draagt niet langer automatisch de exclusieve verantwoordelijkheid voor technische aspecten waarover hij geen effectieve beslissingsmacht heeft. De bescherming van de bouwheer staat daarbij centraal.

De visienota stuurt niet aan op een vermindering van controle, maar op een verbreding en verduidelijking ervan, door een transparante toewijzing van verantwoordelijkheden, erkenning van de rol van elke actor en de invoering van een algemene verzekeringsplicht

Wat het monopolie betreft, stelt de visienota dus geen eenvoudige afbouw voor, maar een herijking in functie van de actuele bouwpraktijk.

De architect blijft een centrale actor, maar zijn legitimiteit wordt niet langer uitsluitend ontleend aan een exclusief monopolie, maar aan zijn vermogen om het geheel te overzien, te sturen en te integreren.

Dat is geen verzwakking van de positie van de architect, maar net een versterking ervan.

VRAAG : *Op welke wijze wordt tegemoetgekomen aan de wens van de federale overheid om de toegang tot vrije beroepen te versoepelen?*

ANTWOORD :

- Door de absolute onverenigbaarheid tussen de beroepen van architect en aannemer af te schaffen en de onafhankelijkheid voortaan uitsluitend in concreto te beoordelen (dus geen ondergeschikte positie). Hierdoor worden samenwerkingsvormen mogelijk die vandaag nog principieel uitgesloten zijn.
- Door de technische controle op de vergunningsplichtige werken te verbreden, niet langer uitsluitend voor te behouden voor ingeschreven architecten, maar de invulling ervan ook toe te laten aan andere (meer) gespecialiseerde actoren.
- Door architecten toe te laten andere professionele rollen op te nemen in domeinen die buiten het wettelijk monopolie vallen, waarbij het deontologisch kader daarbij uitsluitend van toepassing blijft op activiteiten die onder het wettelijke monopolie van de architect vallen.
- Door de onverenigbaarheid tussen het beroep van architect en dat van ambtenaar af te schaffen voor ambtenaren die op geen enkele wijze betrokken zijn bij het verstrekken van adviezen inzake vergunningsaanvragen.

VRAAG *: Op welke wijze kan er tegemoet gekomen worden aan zij die, na hun architectuurstudie, aan de slag gaan op een architectuurbureau, zonder stage doorlopen te hebben. Welke taken voorbehouden voor de architect, kunnen of mogen zij nog uitvoeren ?*

ANTWOORD :

- Volledige toegang tot het beroep kan uitsluitend worden verleend aan personen die met vrucht een opleiding architectuur hebben gevolgd aan een erkende onderwijsinstelling en die tevens voldoen aan de overige voorwaarden die gelden voor gediplomeerde architecten, waaronder de stage, de inschrijving op een tabel van de Orde van Architecten en de verplichtingen inzake permanente vorming.
- Voor de architect-medewerker die voldoet aan voormelde voorwaarden, maar geen stage heeft doorlopen, kan een beperkte toegang tot het beroep worden voorzien. Deze persoon kan niet optreden in eigen naam en handelt uitsluitend in opdracht en onder het gezag, toezicht en de beroepsverantwoordelijkheid van een architect met volledige toegang tot het beroep.
  In welke mate de aldus opgebouwde praktijkervaring later in aanmerking kan worden genomen als equivalent van de stage, maakt geen onderdeel uit van deze nota, maar hangt samen met de eisen die toekomstige evoluties aan de stage zullen stellen.

VRAAG : Is het behoud van een monopolie niet in strijd met het recht op mededinging ?

ANTWOORD:

- Nee, een exclusieve bevoegdheid van de architect is verantwoord omwille van de complexiteit van het bouwproces, de bescherming van de bouwheer en de gebruiker van het gebouw, en het algemeen belang dat verbonden is aan de kwaliteit van de gebouwde omgeving.

- Een exclusieve bevoegdheid is ook niet hetzelfde als een gebrek aan concurrentie. Binnen de beroepsgroep concurreren architecten volop op basis van kwaliteit, prijs, specialisatie en dienstverlening..

VRAAG : *Hoe verhoudt zich de situatie van de architect in België, op het vlak van monopolie, t.o.v. de andere Europese landen*

Zie vergelijkend overzicht in bijlage (“Europese Matrix”)